

Home i natura a la Vall de Riells

Volum III: Pla de gestió

Memòria de Projecte de Final de Carrera Llicenciatura de Ciències Ambientals, Febrer 2010

Autora: **Alba Bonàs Piella**

Tutors: **Martí Boada Juncà i Sònia Sànchez Mateo**

RESUM

Les problemàtiques derivades de la sobrefreqüentació i l'ús recreatiu de la Vall de Riells estan alterant l'ecosistema i el patrimoni d'aquest espai que, tot i estar inclòs dins del PEIN dels Cingles de Bertí, careix de mesures de gestió per afrontar els nous reptes que s'hi plantegen. En el present pla de gestió es pretén establir el punt de partida d'un procés continu i dinàmic capaç de gestionar de manera integrada i compatible els diferents elements que interaccionen en la vall. S'ha pres com a referència la metodologia *Eurosite*, específica per a la planificació d'espais naturals europeus.

Paraules clau: *gestió, Eurosite, conscienciació, integració.*

RESUMEN

Las problemáticas derivadas de la sobrefrecuentación y el uso recreativo de la Vall de Riells están alterando el ecosistema y el patrimonio de este espacio que, aun estar incluido dentro del PEIN de Cingles de Bertí, carece de medidas de gestión por afrontar los nuevos retos que se plantean. En el presente plano de gestión se pretende establecer el punto de partida de un proceso continuo y dinámico capaz de gestionar de manera integrada y compatible los diferentes elementos que interaccionan en el valle. Se ha tomado como referencia la metodología *Eurosite*, específica para la planificación de espacios naturales europeos.

Palabras clave: *gestión, Eurosite, concienciación, integración.*

ABSTRACT

The problems arising from recreational use of Vall de Riells are altering the ecosystem and the cultural patrimony of this space. Vall de Riells is included inside Cingles de Bertí's PEIN, but there's no management measures for confronting the new challenges of the space. In this management plan, one tries to establish the start point of a continuous and dynamic process capable of managing in an integrated way the different elements that interact in the valley. It has been taken as a reference the *Eurosite* methodology, specific for European natural spaces.

Key words: *management, Eurosite, respect, integration*

1. INTRODUCCIÓ

Aquest article correspon al resum del tercer volum de l'estudi *Home i natura a la Vall de Riells*, que es tracta del primer estudi ambiental sobre l'espai, i té com a principal objectiu promoure una gestió integrada de la Vall de Riells. S'ha dut a terme a partir de la col·laboració i unió de dos projectes de final de carrera de la Llicenciatura de Ciències Ambientals de la UAB, i es compona de les següents parts:

- Volum I: Introducció a l'estudi i diagnosi ambiental. (Alba Bonàs i Eva Carmona): *On es pretén descriure i conèixer la Vall i els principals elements físics, biòtics i socioeconòmics que la conformen.*
- Volum II: Avaluació de la qualitat ambiental (Eva Carmona): *On es detecten les principals problemàtiques i s'avalua la qualitat ambiental de la Vall.*
- Volum III: Pla de gestió. (Alba Bonàs): *On es proposen solucions a les problemàtiques que afecten l'espai per tal de conservar els seu patrimoni històric i natural.*

Els anteriors volums de l'estudi *Home i Natura a la Vall de Riells* han posat de manifest la necessitat de conservar i gestionar la Vall de Riells. Les problemàtiques derivades de la sobrefreqüentació i l'ús recreatiu de l'espai estan alterant l'ecosistema i el patrimoni de la vall, que, tot i estar inclosa dins l'espai natural protegit dels Cingles de Bertí i la Xarxa Natura 2000, careix de mesures de gestió per afrontar els nous reptes que s'hi plantegen.

Les principals problemàtiques detectades en l'espai són, entre d'altres:

- L'acumulació excessiva de deixalles, sobretot durant els mesos d'estiu, així com les pernoctacions i fogueres elaborades a la vall.
- La presència de graffitis en baumes i parets rocoses.
- L'alteració del bosc de ribera, a causa de la sobrefreqüentació i de desbrossades incontrolades de vegetació ripària, a més de la presència d'espècies al·lòctones.
- La pèrdua del patrimoni arquitectònic, de gran valor històric i cultural, a causa de l'abandonament de la Central elèctrica i el Molí de la Madella.

Aquestes problemàtiques, estan provocant una degradació del sistema ambiental i suposen una forta amenaça per a la conservació de la riquesa natural i històrica de l'espai, motius pels quals es justifica l'elaboració del present pla de gestió.

La gestió dels espais naturals no ha de tenir un enfocament específic ni concret de cara a la conservació d'espècies o hàbitats, sinó que ha de ser un procés continu i dinàmic capaç de gestionar de manera integrada els diferents elements que formen el medi, i ha de fer compatibles els usos actuals de la vall amb la conservació del seu patrimoni natural i històric¹. Per a dur a terme aquest pla de gestió s'ha escollit la metodologia *Eurosite*, específica per a la planificació d'espais naturals europeus, que defineix un pla de gestió com a "un document escrit, discutit i aprovat que descriu un territori o espai i els problemes i oportunitats que presentarà una gestió adreçada a preservar els seus valors naturals, la geomorfologia o els trets paisatgístics, de manera que els objectius establerts en funció d'aquesta informació es puguin assolir treballant-hi de la manera adequada durant un període de

---

¹ MALLARACH, J. M. (2000). *Noves tendències en gestió*. Fòrum debat. Medi Ambient. Tecnologia i Cultura.

temps determinat”². Sota aquesta definició es pretendrà elaborar diferents estratègies de gestió que afavoreixin l'equilibri entre la conservació de l'espai i l'ús social que se'n fa.

2. METODOLOGIA

La metodologia emprada per a la realització del pla de gestió ha estat el format *Eurosite*³. El manual *Eurosite*, pensat per a la gestió integrada d'espais naturals de manera pràctica i clara, estableix una metodologia per passos per tal de determinar els objectius principals i les estratègies d'un pla de gestió integrat en el territori. Els avantatges d'aquesta metodologia estandaritzada és que ens permet comparar qualsevol aspecte d'aquest pla de gestió amb plans d'altres espais o territoris, i alhora detalla clarament el procés per a facilitar-ne la comprensió i futura revisió. El procés metodològic segons el qual s'ha elaborat el pla de gestió de la Vall de Riells pot simplificar-se amb el següent esquema.

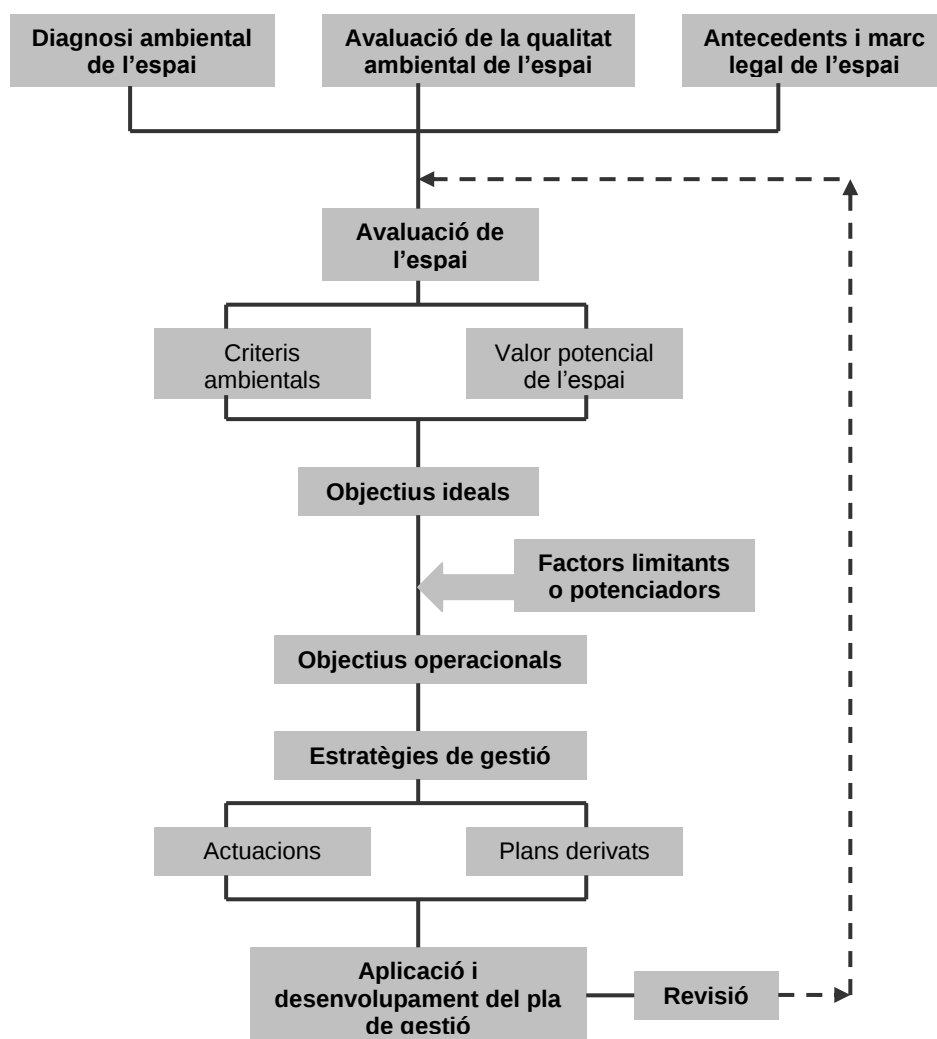

Figura 1. Esquema representatiu de la metodologia Eurosite aplicada al pla de gestió de la Vall de Riells.
Font: Elaboració pròpia

² AA.DD. (1999) Manual de plans de gestió Eurosite, adaptació al català de The European Guide for the Preparation of Management Plans. Fundació Territori i Paisatge.

³AA.DD. (1999) Manual de plans de gestió Eurosite, adaptació al català de The European Guide for the Preparation of Management Plans. Fundació Territori i Paisatge.

Cal aclarir que no s'ha utilitzat la nomenclatura ni estructura exacte que utilitza la metodologia *Eurosite*, ja que s'ha considerat oportú adaptar la metodologia a les necessitats de l'estudi i de la vall.

Per tal d'avaluar la zona i poder justificar el pla de gestió, primer s'ha fet una valoració i recull de la informació obtinguda del Volum I i II del present estudi *Home i natura a la Vall de Riells*. Posteriorment, s'ha contextualitzat l'àmbit d'estudi dins del seu marc legal, per tal de conèixer el conjunt de normatives i directrius que condicionarien el futur pla. A partir d'aquesta primera avaluació, i la seva corroboració via treball de camp, s'han establert els objectius ideals del pla, resultants de l'observació de les seves problemàtiques, el seu estat actual i el seu valor potencial.

En l'avaluació de l'espai, a part d'incorporar-hi els criteris ecològics i socioeconòmics, s'hi han afegit les principals amenaces i problemàtiques present en l'àmbit d'estudi. Posteriorment, ha calgut filtrar aquests objectius ideals en base als factors limitants o potenciadors de la seva viabilitat, per tal d'obtenir els objectius operacionals del pla de gestió. Un cop establerts els objectius del pla, s'han dissenyat i justificat les estratègies i actuacions que cal dur a terme per a millorar i conservar l'estat ecològic de la Vall de Riells. Finalment, s'ha establert una metodologia d'aplicació i desenvolupament del pla, que inclou la validació social, el pla de seguiment i els criteris a seguir en la futura revisió del pla de gestió. Per a dur a terme el seguiment del pla, s'ha utilitzat el sistema d'indicadors escollits en el Volum II (*Avaluació de la qualitat ambiental*) de l'estudi *Home i natura a la Vall Riells*.

3. OBJECTIUS DE GESTIÓ

Per tal de determinar els correctes i necessaris objectius operacionals del pla de gestió, primer s'ha avaluat l'espai segons 25 criteris ambientals i 7 aspectes a potenciar, i posteriorment s'han establert 19 objectius ideals, la viabilitat dels quals ha estat avaluada a través de diferents factors limitants (Taula 1) i per a definir els objectius operacionals del pla de gestió.

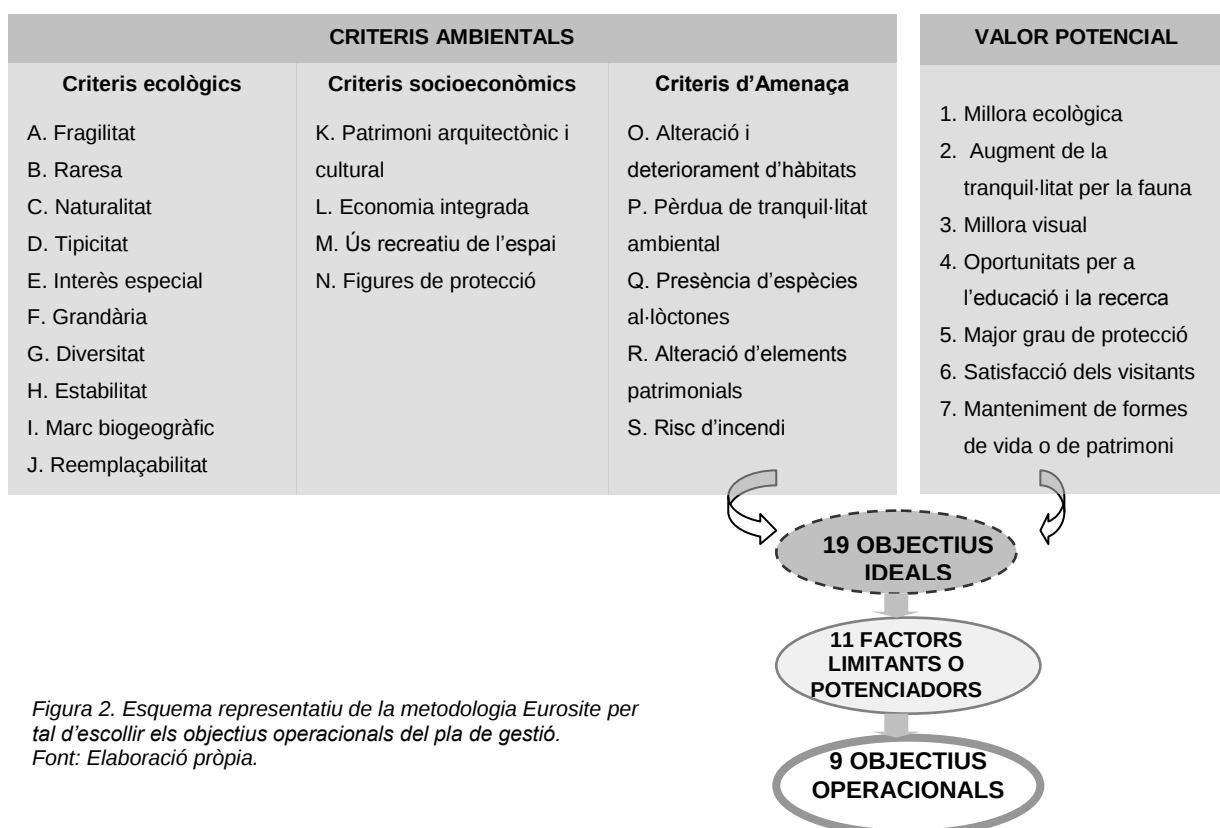

Figura 2. Esquema representatiu de la metodologia Eurosite per tal d'escollir els objectius operacionals del pla de gestió.
Font: Elaboració pròpia.

Per a analitzar la viabilitat dels objectius ideals es valora l'afectació dels diferents factors limitants o potenciadors respecte els diferents objectius ideals plantejats anteriorment. En la següent matriu d'impacte (Taula 1) es pot veure l'impacte (Positiu, negatiu o neutre) de cada factor en cada objectiu ideal. Finalment, els objectius que siguin considerat viables seran els objectius operacionals del pla de gestió. En la metodologia *Eurosita* s'utilitza la suma o la resta de valors en funció de si l'impacte és més o menys positiu o negatiu. En el present estudi, s'ha decidit d'aplicar una metodologia més simplificada, com ja s'ha fet en altres estudis⁴ per tal d'evitar la subjectivitat dels valors, i s'ha optat per indicar el tipus d'impacte en diferents colors explicats en la llegenda de la taula 1.

FACTORS LIMITANTS O POTENCIADORS	OBJECTIUS IDEALS											VIABILITAT FINAL
	1. PEIN dels Cingles de Bertí	2. DPH	3. HIC	4. Fauna protegida	5. Abandonament de cultius	6. Propietats privades	7. Manca conscienciació	8. Factors regionals externs.	9. Recursos econòmics	10. Interès dels ens locals	11. Mancances de recursos	
a) Regenerar i millorar el bosc de ribera.												√
b) Assegurar la tranquil·litat ambiental.												√
c) Manteniment del cabal ecològic del riu.												X
d) Evitar el deteriorament de travertins.												X
e) Reduir el risc d'incendi												√
f) Mantenir els marges de camins.												√
g1) Eliminar fauna invasora.												X
g2) Eliminar flora invasora												X
h1) Evitar l'acumulació de deixalles.												√
h2) Eliminar i evitar grafittis.												X
i) Potenciar i mantenir l'agricultura integrada.												√
j) Conservar patrimoni històric.												√
k) Fomentar un ús recreatiu compatible												√
l) Fomentar l'educació ambiental.												√
m) Augmentar el grau de protecció												X
n) Control trànsit rodat												X

Taula 1: Matriu de relació entre els factors limitants o potenciadors i els objectius ideals. Font: Elaboració pròpia.

LLEGENDA	
	Impacte nul
	Impacte positiu
	Impacte negatiu
√	Objectiu viable
X	Objectiu no viable

Un cop avaluats els objectius ideals, els objectius operacionals del pla són:

1. Fomentar un ús recreatiu de l'espai compatible amb la conservació dels valors naturals.

⁴ CAMPOS, M. BOADA, M. (2006) *Aplicación de la metodología de eurosita para la planificación de la gestión de espacios naturales a un caso mexicano*. Instituto de Ciencia y Tecnología Ambiental (UAB). Barcelona.

2. **Regenerar i millorar el bosc de ribera.**
3. **Assegurar la tranquil·litat ambiental de la fauna.**
4. **Mantenir els marges de camins.**
5. **Reduir el risc d'incendi en l'ambient forestal.**
6. **Eliminar els impactes visuals de l'espai.**
7. **Potenciar i mantenir l'agricultura integrada a la vall.**
8. **Recuperar i conservar el patrimoni històric, arquitectònic i cultural.**
9. **Fomentar l'educació ambiental a la Vall.**

4. ESTRATÈGIES DE GESTIÓ

El principal objectiu de les estratègies de gestió ha de ser el manteniment de la dinàmica natural de la vall, amb la finalitat que el nivell d'intervenció sigui el mínim i necessari sobre els ecosistemes. En base a aquesta idea, i per tal d'assolir els objectius operacionals, s'han dissenyat el següent conjunt de propostes, encarades sobretot, cap a l'augment de conscienciació social i el respecte de la vall:

Actuacions: Per a aquelles propostes, actives o passives, que es duen a terme de manera puntual o a curt termini per tal de millorar l'estat de la vall.

- **Actuació 1:** Col·locació de plafons informatius sobre els valors naturals i històrics de l'espai
- **Actuació 2:** Creació de la figura d'informador ambiental.
- **Actuació 3:** Delimitació del bosc de ribera amb una barana.
- **Actuació 4:** Senyalització de camins.
- **Actuació 5:** Eliminació de bidons i abocadors incontrolats de l'espai.
- **Actuació 6:** Evitar les desbrossades dels marges de camins.
- **Actuació 7:** Evitar les desbrossades de vegetació fluvial.
- **Actuació 8:** Replantar espècies de ribera en les zones més alterades.
- **Actuació 9:** Restauració de la central elèctrica.
- **Actuació 10:** Recuperació del molí de la Madella.
- **Actuació 11:** Col·locació d'un cartell sobre el PEIN dels Cingles de Bertí.

Plans derivats, per a aquelles propostes que requereixen un major grau de desenvolupament i una planificació específica per tal d'assolir l'objectiu general i els específics que se'n deriven.

- **Pla de foment de l'agricultura integrada:** A la vall de Riells la agricultura ha tingut un important paper, no tant sols, a nivell econòmic, sinó també a nivell històric i cultural. Durant segles, l'agricultura ha estat un element clau en la vida i el paisatge de la vall, tal com demostren les masies, els molins, la sèquia, i les feixes de les vessants dels cingles. El conjunt d'aquests elements d'elevat valor patrimonial són una mostra representativa dels valors tradicionals i les formes de vida a la vall. Per tal d'evitar la pèrdua de tots aquests elements i mantenir les pràctiques agrícoles a la Vall de Riells es proposa l'elaboració d'un pla de foment de l'agricultura integrada, tot respectant els valors històrics i naturals de la vall.

- **Pla de foment de l'educació ambiental a la Vall de Riells:** En aquest pla derivat es proposa bàsicament dur a terme activitats i itineraris d'educació ambiental a la Vall de Riells, principalment a per a les escoles de Bigues i Riells. A més, gràcies a la facilitat d'accés a la vall i la disponibilitat d'aparcament, també podrien proposar-se activitats als municipis més propers .

5. APLICACIÓ I DESENVOLUPAMENT DEL PLA

Un cop proposades les actuacions i els plans derivats del present pla de gestió, és necessari detallar el procés d'aplicació i desenvolupament del pla. En aquest procés hauran de tenir-hi veu tots els actors socials involucrats en la vall, i s'haurà de tenir en compte el futur de la vall a curt i llarg termini. Per aquest motiu, és necessari programar les següents etapes:

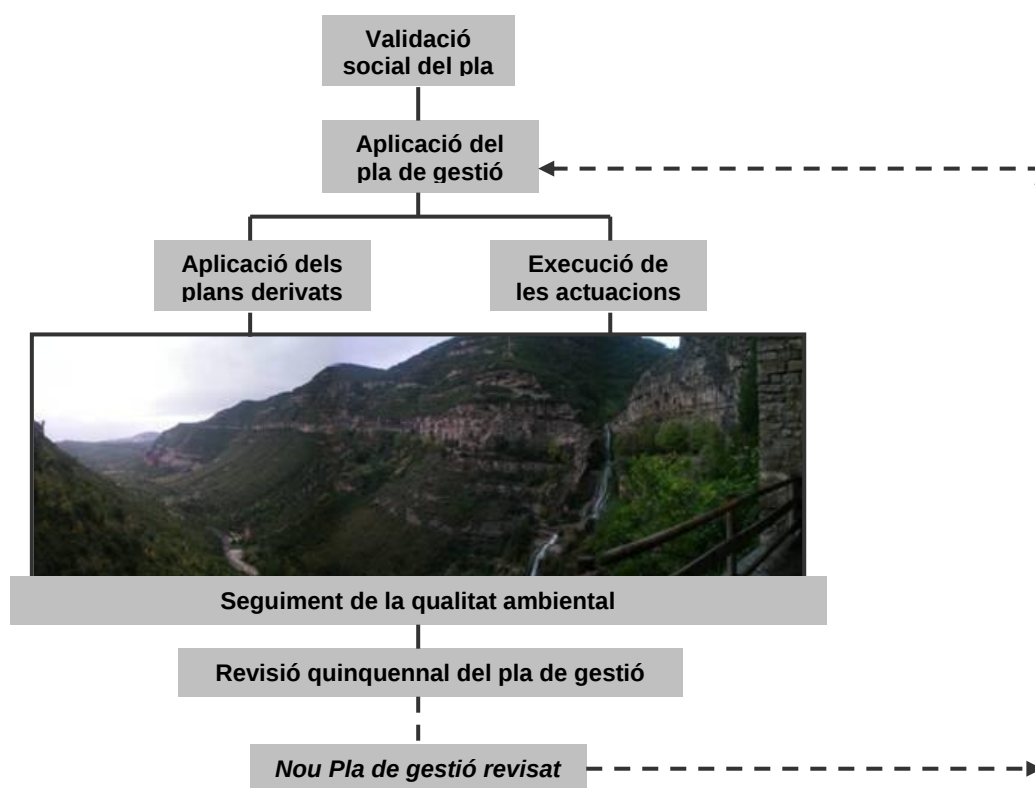

Figura 3: Esquema representatiu del desenvolupament i l'aplicació del pla de gestió. Font: Elaboració pròpia.

La **participació pública** ha esdevingut, en les darreres dècades, un element clau en la planificació de territorial i les estratègies de gestió del medi ambient. Els fonaments de la participació ciutadana van establir-se, principalment, en la Cimera de les Nacions Unides sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament celebrada a Río de Janeiro l'any 1992, d'on va sorgir el programa de les Agendes 21. Des d'aleshores, la participació dels diferents ens locals que intervenen en el territori ha resultat indispensables per a establir sistemes de gestió recolzats i validats per la majoria de l'opinió pública,

democratitzant així els processos de decisió sobre el territori⁵. Per aquests motius, es considera necessària la validació social del projecte, per poder dur a terme l'aplicació del pla. D'aquesta manera, les parts implicades podran participar en el pla de gestió, valorar el que es proposa i aportar noves visions que enriqueixin al pla.

El **pla de seguiment** és l'instrument utilitzat per a l'avaluació continuada de l'estat dels sistemes a través de la mesura periòdica d'indicadors prèviament seleccionats que permeten detectar canvis i tendències al llarg del temps. El seguiment del present pla de gestió es fonamentarà principalment en el seguiment de la qualitat ambiental de l'espai a través dels indicadors establerts en el Volum II (*Avaluació de la qualitat ambiental*) de l'estudi *Home i natura a la Vall de Riells*. Mitjançant aquests indicadors ecològics i socioeconòmics es podrà controlar l'efectivitat de les actuacions i plans proposats, i analitzar l'estat i evolució de l'ecosistema de la vall.

El període de vigència del pla actual és de 5 anys. Passat aquest període d'aplicació, el pla de gestió de la Vall de Riells, haurà de sotmetre's a revisió.

La **revisió del pla** consisteix en l'avaluació del grau de consecució dels objectius i les propostes del pla de gestió. És un pas fonamental en el desenvolupament d'un pla de gestió, ja que pot servir per avaluar l'efectivitat de les propostes, per detectar noves problemàtiques i per poder establir noves actuacions. L'ecosistema i la natura és canviant, i per tant, la gestió ha d'adaptar-se als canvis del medi.

6. CONCLUSIONS

El pla de gestió de la Vall de Riells s'ha elaborat per tal de fomentar la convivència d'home i natura a la vall, però per tal de que això sigui possible serà necessària la col·laboració i implicació de visitants, propietaris i administracions. Com s'ha pogut veure, el present pla no ha estat enfocat cap a la intervenció directa sobre el medi, sinó que s'ha intentat promocionar petites mesures i actuacions que afavoreixin la conscienciació ambiental cap a l'espai, de cara a solucionar les seves principals problemàtiques. En el cas de la Vall de Riells, el servei ambiental que aquesta proporciona a la societat, aportant benestar i esbargiment, està resultant nociu pel propi sistema, degut a la falta de respecte cap la natura i cap al patrimoni històric per part dels visitants.

Des d'aquest pla es vol demanar a les autoritats competents que desenvolupin les eines que siguin necessàries per tal d'ajudar a preservar i harmonitzar aquest espai tant valuós. I quan es diu preservar, no es pretén fer referència a la conservació estricta de la natura, ni a la conservació estricta de les activitats agrícoles, sinó que es fa referència a una conservació integradora de cadascun dels elements que conformen i interactuen en la vall.

---

⁵ BOADA, M. RIERADEVALL J. (2005) *Parc del Montnegre i el Corredor. Diagnosi ambiental supramunicipal*. Diputació de Barcelona.

BIBLIOGRAFIA

A. Llibres, articles i altres publicacions

- AA.DD. (1999) *Manual de plans de gestió Eurosite*, adaptació al català de *The European Guide for the Preparation of Management Plans*. Fundació Territori i Paisatge.
- AA.DD. (2008). *Criteris per a la redacció de projectes de gestió, conservació i recupeació d'espais fluvials*. Agència catalana de l'aigua. Generalitat de Catalunya, Departament de Medi Ambient i Habitatge.
- AA.DD. (2008) *Els sistemes socioecològics de la conca de la Tordera*. Institució Catalana d'història natural. L'Observatori. Barcelona.
- BOADA I JUNCÀ, M. i CASAS, P.(1993) *Recull de llegendes de Sant Miquel del Fai* . Figueres. Brau.
- BOADA, M. RIERADEVALL J. (2005) *Parc del Montnegre i el Corredor. Diagnosi ambiental supramunicipal*. Diputació de Barcelona.
- BOU, J. VELLVEHÍ, J. (2003): *Molrà el gra. Els molins de la baixa Tordera*. Argentonà (Barcelona): La Comarcal Edicions.
- CAMPOS, M. BOADA, M. (2006) *Aplicación de la metodología de Eurosite para la planificación de la gestión de espacios naturales a un caso mexicano*. Instituto de Ciencia y Tecnología Ambiental (UAB). Barcelona.
- CRUELLES, J. GUARDIOLA, M. MONTLLÓ, J. SOTERAS, A. (2005) *Inventari del patrimoni cultural i natural de Bigues i Riells (Memòria tècnica)*. Ajuntament de Bigues i Riells. Actium SL.
- GODÉ, LI. et Al. (2008) *La gestió i recuperació de la vegetació de ribera. Guia tècnica per a actuacions en riberes*. Agència Catalana de l'aigua. Generalitat de Catalunya, Departament de Medi Ambient i Habitatge.
- ICTA. (2001). *Pla de gestió dels espais agro-forestals del campus de la UAB*. Universitat autònoma de Barcelona.
- MALLARACH, J. M. (2000). *Noves tendències en gestió*. Fòrum debat. Medi Ambient. Tecnologia i Cultura.
- MOTA, E. (2009) *Estudi de noves tècniques per a l'eradicació de l'Arundo donax*. Memòria del Projecte de Fi de Carrera de Ciències Ambientals (UAB)
- PAVÓN, D. (2004) *El patrimoni hidràulic de la riera de Pineda. La restauració del molí fariner de Can Marquès, com a exemple*. Plataforma "Salvem la Vall de la Riera de Pineda" (Pineda de Mar)
- PRAT, N. PUÉRTOLAS, L. RIERADEVALL, M. (2008). *Els espais fluvials: manual de diagnosi ambiental*. Barcelona. Diputació de Barcelona i Obra Social "La Caixa".

B. Documents oficials i legislació.

- *Actuacions i tasques a realitzar i desenvolupar per a la futura implementació de la Directiva Marc de l'Aigua* (Juny 2003). Agència catalana de l'aigua. Generalitat de Catalunya, Departament de Medi Ambient i Habitatge.
- *Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge dels Cingles de Bertí* (Juny 2002). Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient i Habitatge.

- *Pla d'ordenació urbanística de Bigues i Riells* (Normes urbanístiques i Informe ambiental) (Text refós, Juliol 2006) Ajuntament de Bigues i Riells.
- Directiva 2000/60/CE del Parlament europeu i el consell, del 23 d'octubre de 2000, per la que s'estableix un marc comunitari d'actuació en l'àmbit de la política d'aigües.
- Directiva 92/43/CEE, del 21 de maig de 1992, relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i flora silvestres.
- Directiva 79/409/CEE, del 2 d'abril de 1979, relativa a la conservació de les aus silvestres.
- Llei 42/2007, del 13 de desembre, del patrimoni natural i la biodiversitat.
- Reglament del domini públic hidràulic (RD 849/1986, i modificat per RD 606/2003 i RD 9/2008)

C. Pàgines web i altres publicacions en línia.

- Institut cartogràfic de Catalunya (www.icc.cat)
- Departament de medi Ambient i habitatge (<http://mediambient.gencat.cat/cat/inici.jsp>)
- Agència catalana de l'aigua ([http:// aca-web.gencat.cat/aca/](http://aca-web.gencat.cat/aca/))
- Comisió Europea per al desenvolupament agrícola i rural (Agricultura ecològica). (http://ec.europa.eu/agriculture/organic/home_es)
- Consell català de la producció agrària ecològica (<http://www.ccpae.org/>)
- Ajuntament de Bigues i Riells (www.biguesiriells.info/)